Natuurherstel Haaksbergerveen

18 en 19 februari 2026

provincie Overijssel

Programma

- Welkom door Ben Haarman
- Toelichting op en gesprek over:
  - Het gebied en de natuurdoelen (beleidsmatig)
  - Terugblik en onderzoek
  - Aanvullende gebiedsgerichte maatregelen andere drukfactoren
  - Participatie
- Gesprekstafels over participatie
  - Hoe wilt u betrokken worden en wanneer?
  - Aanvullende gebiedsgerichte maatregelen: wat wilt u daarover meegeven?
- Afsluiting door Ben Haarman
- Napraten

provincie Overijssel

Organisatie natuurherstel

- Voor het natuurherstel in het Haaksbergerveen raadplegen we ongeveer 190 mensen en bedrijven uit de directe omgeving.
- Gebiedspartners LTO Noord, de gemeente Haaksbergen, waterschap Rijn & IJssel, Vechtstromen, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en de Vereniging Behoud Platteland geven advies aan Gedeputeerde Staten.

- Het projectkernteam werkt plannen inhoudelijk uit en maakt stukken gereed voor besluitvorming
- Gedeputeerde Staten nemen uiteindelijk de beslissingen.

provincie Overijssel

Over het Haaksbergerveen en de natuurdoelen

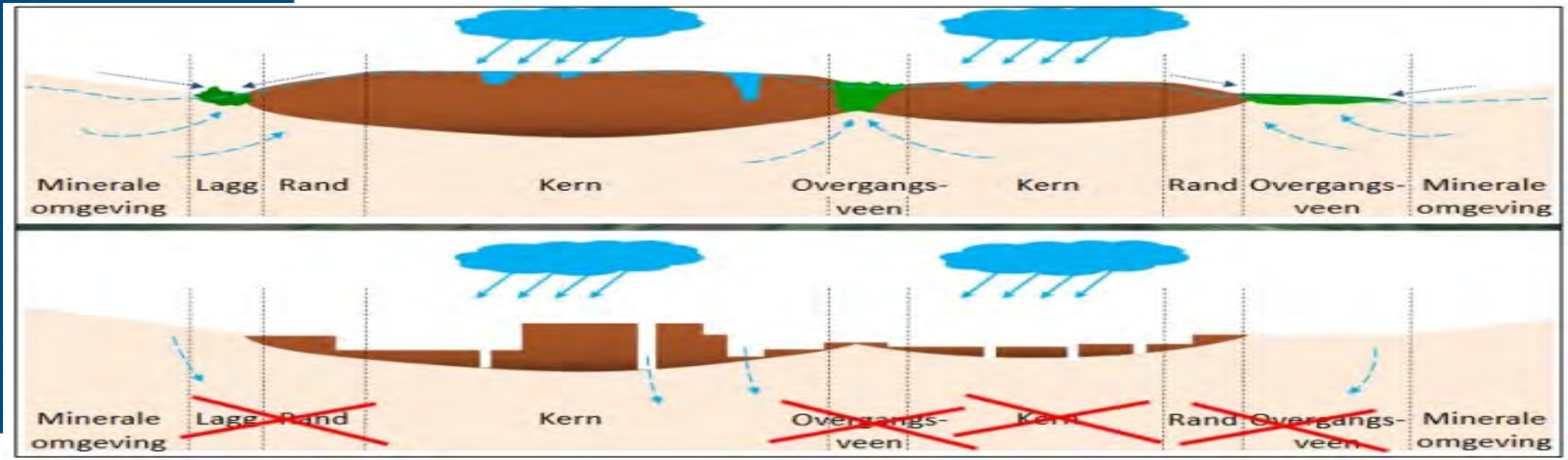
provincie Overijssel

Haaksbergerveen in vogelvlucht

Ontwikkeling Haaksbergerveen

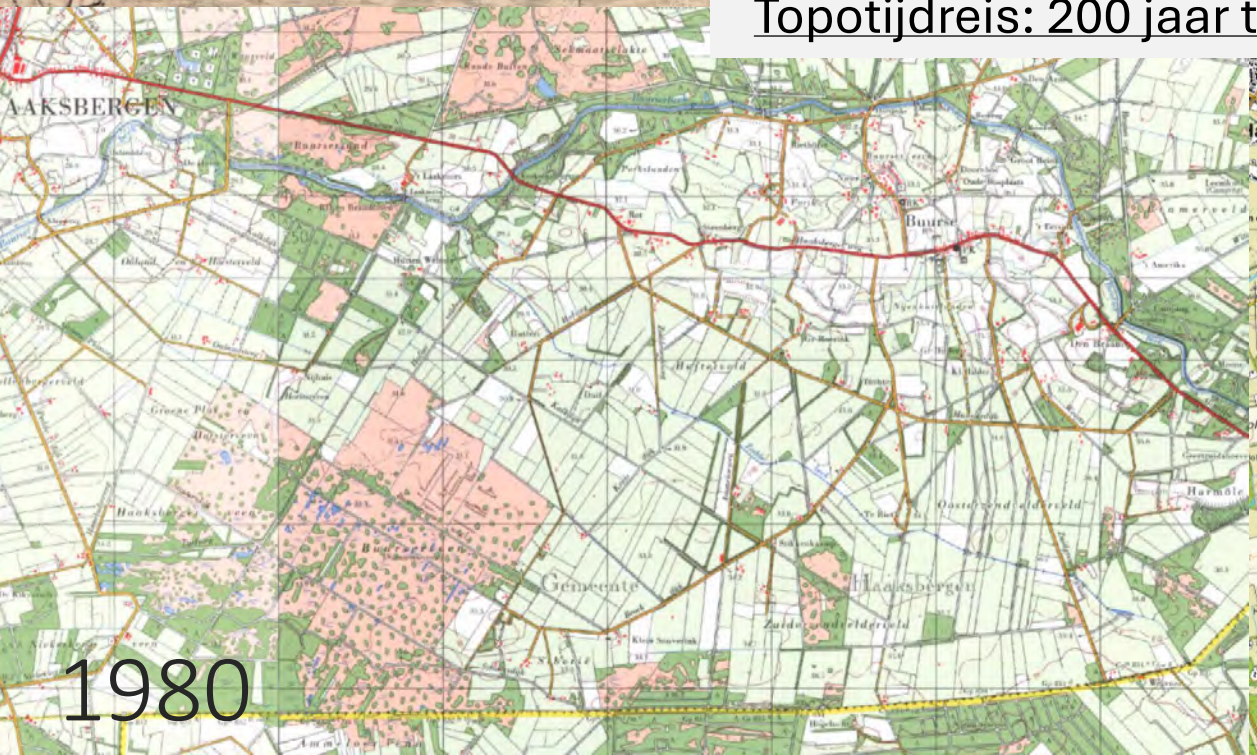
- Slecht doorlatende ‘vlakke’ ondergrond (tertiaire klei)
- Dun watervoerend pakket (1-5 meter dekzand)
- Veenontwikkeling in nat milieu
- Veen groeit uit boven grondwater, door neerslagwater gevoed (neerslag overtreft verdamping)
- Tot in de Middeleeuwen in oost-Nederland ca. 1 miljoen hectare hoogveen, nu kleine restanten over

Topotijdreis: 200 jaar topografische kaarten

Gebruik Haaksbergerveen

- ‘Woeste grond’ was gevaarlijk en weinig productief
- Kleinschalige particuliere turfwinning tot na WO2
- 1830-1860: grootschalige afgraving veen voor industrie
- 1938-1956: onteigening en ontginning
- 1953-1969: aanwijzing als natuurreservaat
- Omliggend gebied herverkaveld: diepere ontwatering, drainage en grotere percelen

provincie Overijssel

Europees belang Haaksbergerveen

- Hoogvenen in noordwest-Europa vrijwel verdwenen
- Bijzondere levensgemeenschappen: extreem voedselarm, permanent nat
- Habitatrichtlijn: bescherming kenmerkende Europese natuur, o.a. aanwijzing gebieden (Natura 2000)
- Gebied in 2013 door Nederland (ministerie LNV) begrensd en aangewezen voor bescherming onder HR
- Natuurdossier overgedragen aan provincies
- Eerste beheerplan vastgesteld in 2017

- Aanwijzingsbesluiten: Buurserzand & Haaksbergerveen | natura 2000
- Beheerplannen: Natura 2000-beheerplannen - Provincie Overijssel

provincie Overijssel

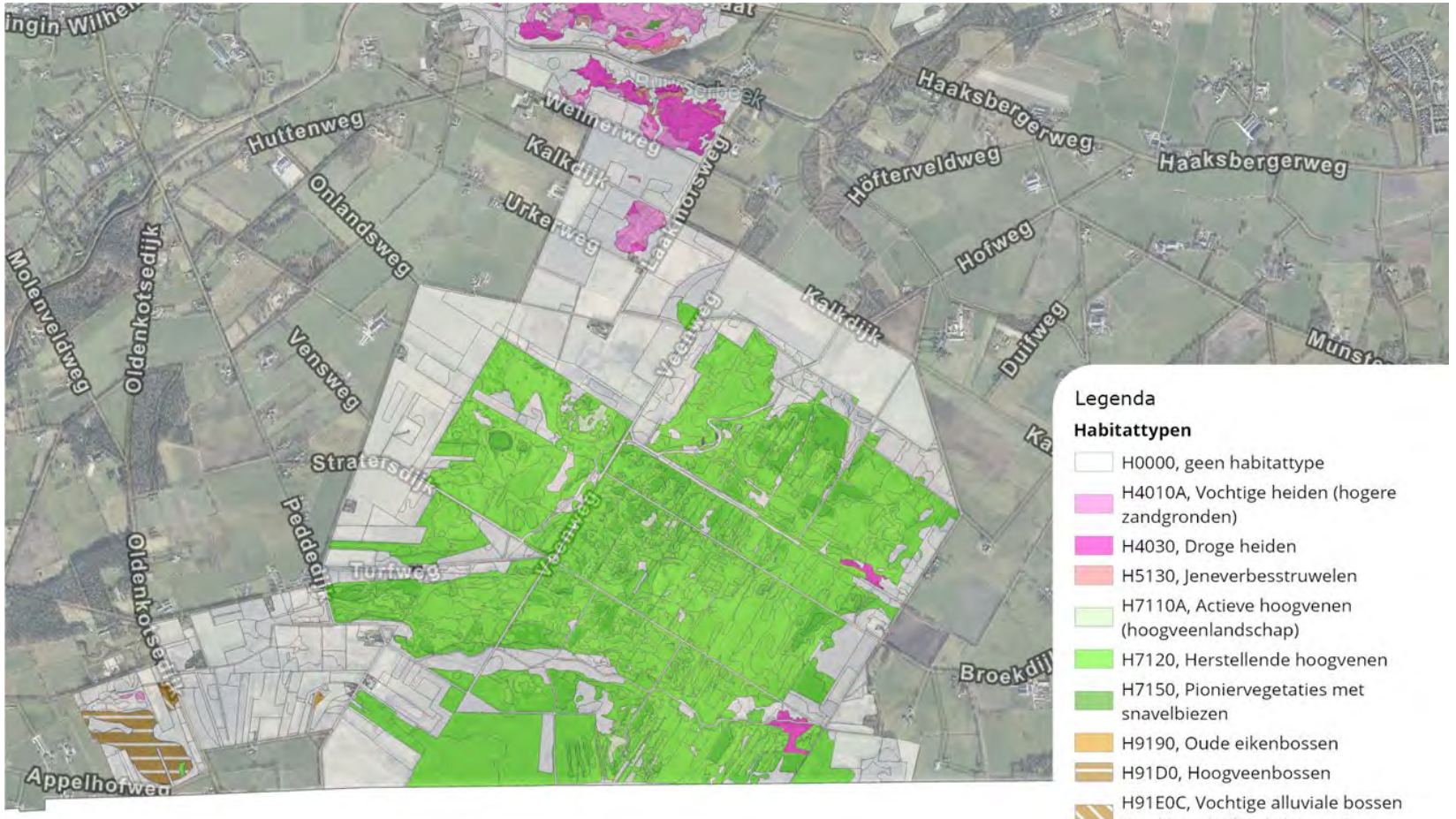
Doelstelling Haaksbergerveen

- Kernopgave
  - Verbetering kwaliteit herstellende hoogvenen met het oog op uitbreiding van actief, levend hoogveen (hoogveen*landschap*)
  - Herstel van randzones van herstellende hoogvenen met o.a. hoogveenbos, beekbegeleidend bos, vennen
- Urgente wateropgave: (grond)water vasthouden, overgangen herstellen
- Instandhouding habitattypen
  - Vochtige heide
  - Structuurrijke droge heide
  - Hoogveenbos
  - Actieve hoogvenen
  - Jeneverbesstruweel
- Leefgebied
  - Kamsalamander
  - Grote modderkruiper

provincie Overijssel

Habitattypen Haaksbergerveen

GeoPublisher-viewer

Nummer: 250378
Datum: 17-12-2025
Team Onderzoek en Advies

0 1 2 km

Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend.

provincie Overijssel

Monitoring Haaksbergerveen

- Grondwaterpeilen en kwaliteit
- Peilen in compartimenten
- Droge depositie stikstofverbindingen
- Begroeiing
  - periodiek kartering vegetatie
  - permanente proefvlakken
- Standaard monitoring Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL)

- Ondergrondgegevens | Broloket
- Droge Depositiemetingen Ammoniak - Haaksbergerveen | RIVM
- Nationale Databank Vegetatie- en Habitatkarteringen (NDVH) - BIJ12
- Werkwijze Monitoring Beoordeling Natuurnetwerk – Natura 2000 - BIJ12

provincie Overijssel

Meetnet grondwater Haaksbergerveen

Legenda

Indicator

- Grondwaterkwantiteit

Habitattypen

- H0000, geen habitattype
- H4010A, Vochtige heiden (hogere zandgronden)
- H4030, Droge heiden
- H5130, Jeneverbesstruwelen
- H7110A, Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)
- H7120, Herstellende hoogvenen
- H7150, Pioniervegetaties met snavelbiezen
- H9190, Oude eikenbossen
- H91D0, Hoogveenbossen
- H91E0C, Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)

Zoekgebieden

- ZGH7120, Zoekgebied hestellende hoogvenen

Nummer: 250378
Datum: 17-12-2025
Team Onderzoek en Advies

0 1 2 km

Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend.

Bronnen

Habitattype T0 kaart © Provincie Overijssel
Land NRW, LGLN, Kadaster, Esri, TomTom, Garmin, GeoTechnologies, Inc, METI/NASA, USGS

provincie Overijssel

Wat zien we gebeuren in het Haaksbergerveen?

- Wegzakken waterpeil in zomer, vooral aan de randen
- Bosopslag
- Vergrassing met Pijpestro
- Verdwijnen van typische hoogveensoorten
- Afname van actief hoogveen

provincie Overijssel

Drukfactoren Haaksbergerveen

- Verdroging

  instabiel waterpeil door weglopen water naar de omgeving met lager waterpeil (via oppervlakte en via zandondergrond)
  - veen oxideert
  - water lekt weg
  - vergrassing/verbossing
- Klimaatverandering:

  uitdroging veen door verdamping in langere droge periodes
- Vermesting:

  hoogveen erg gevoelig voor neerslag stikstofverbindingen.
  Vergrassing verbossing -> versterkt verdamping
- Versnippering:

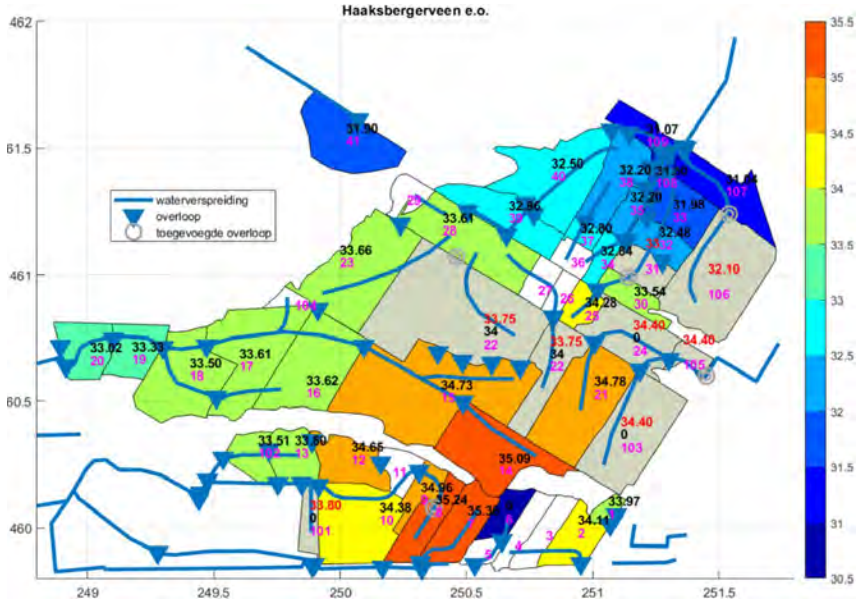
  gebied te klein voor gezonde populaties van soorten
- Verstoring:

  groeiende recreatiedruk knelpunt?

provincie Overijssel

Eerdere hydrologische maatregelen Haaksbergerveen

- Vanaf 1974 tot nu: compartimenten aanleggen
- 1976: folieschерm op de grens met Duitsland
- 2001-2002: paden verleggen naar de zandruggen

provincie Overijssel

Maatregelen uit eerste beheerplan

- Uitvoering
  - Begrazen en maaien
  - Opslag verwijderen
  - Kades verbeteren (in uitvoering)
- Nader uitwerken
  - Inrichting hydrologische bufferzone (uitwerkingsgebied)
  - Onderzoek en maatregelen Koffiegoot en Duitsland
  - Versterken heideverbinding naar Buurserzand

provincie Overijssel

- Overige opgaven vanuit Natura 2000

- Verminderen neerslag stikstofverbindingen
- Ecologische verbinding naar
  - Lankheet
  - Witte Veen

Home - Ontwikkeling stikstofbelasting
Natuurdoelanalyses (NDA) - Provincie Overijssel

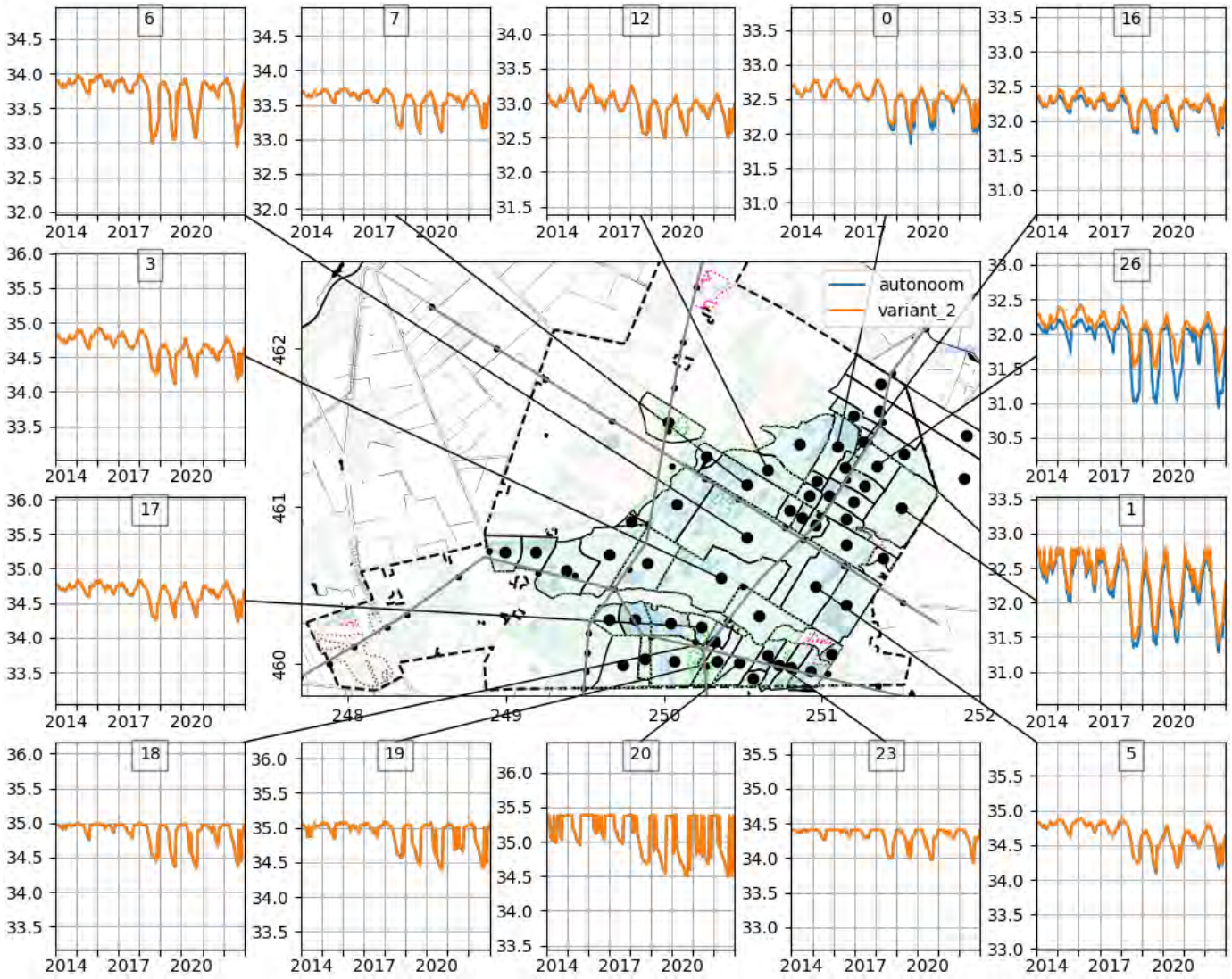
provincie Overijssel

Vragen tot zover?

provincie Overijssel

Uitwerking maatregelen

van grof naar fijn

provincie Overijssel

Waar hebben we naar gekeken?

- Water (hydrologie)
  - Effect op grondwater (modelmatig)
  - Effect op oppervlaktewater (model volgt)
- Natuur (ecologie)
  - Effect op habitats (toetsingskader ecologie)
- Omgeving (landbouw, woningen, wegen)
  - Effect op grondgebruiksmogelijkheden
  - Effect op woningen en infrastructuur (volgt)

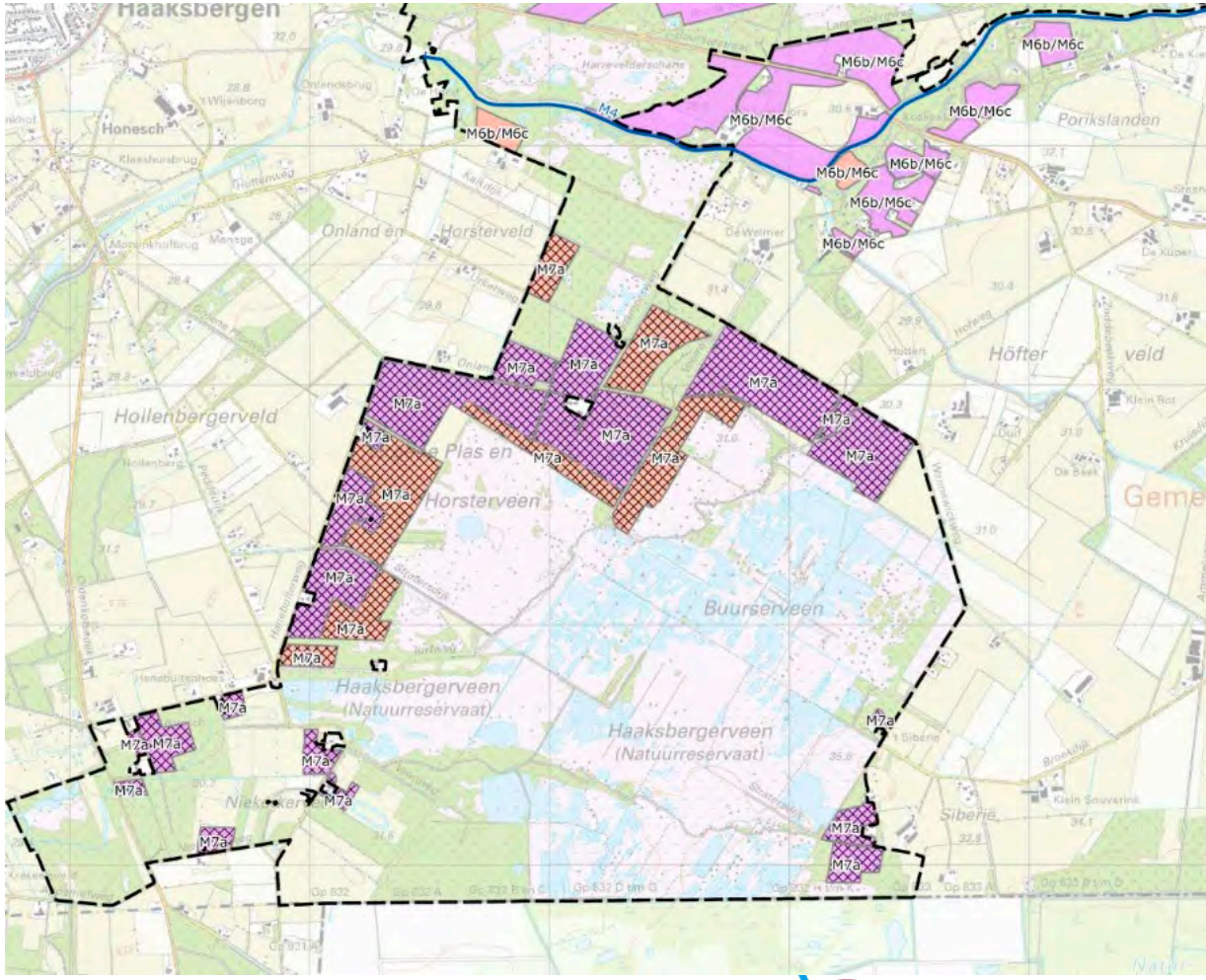
Randvoorwaarde: woningen moeten droog blijven

provincie overijssel

Beheerplan

- Effect van maatregelsets
  1. Alle ontwatering dichtmaken
  2. 1 + kades

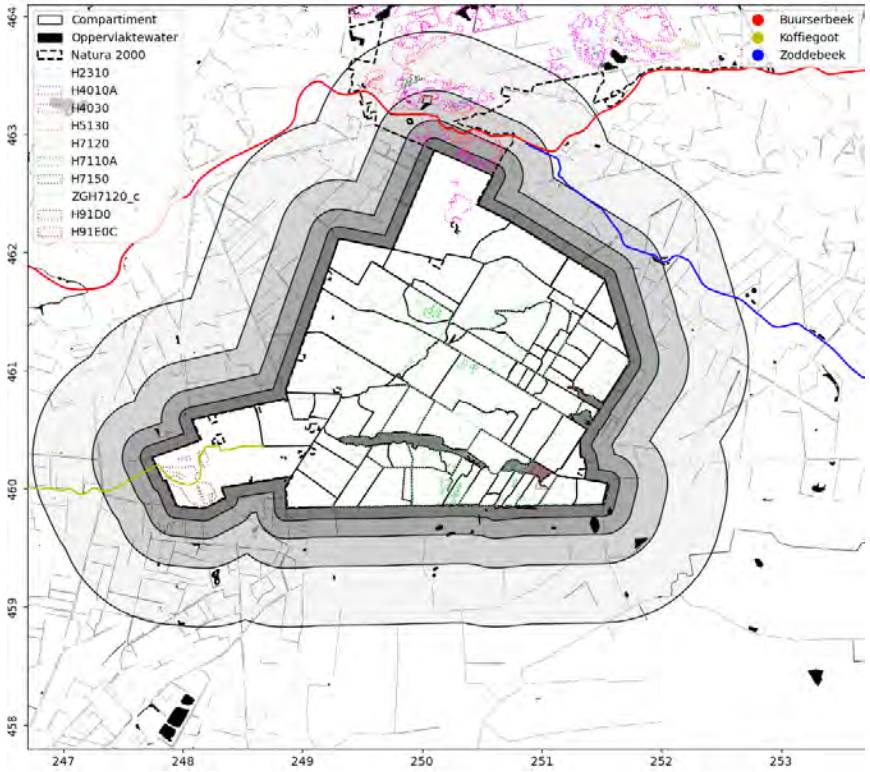
- Conclusie
  - Onvoldoende effect voor doelbereik
  - Met name aan de randen van het gebied
  - Bestuurlijke adviesgroep verzoekt nader onderzoek wat nodig is voor doelbereik

provincie Overijssel

Stapsgewijs nader onderzoek

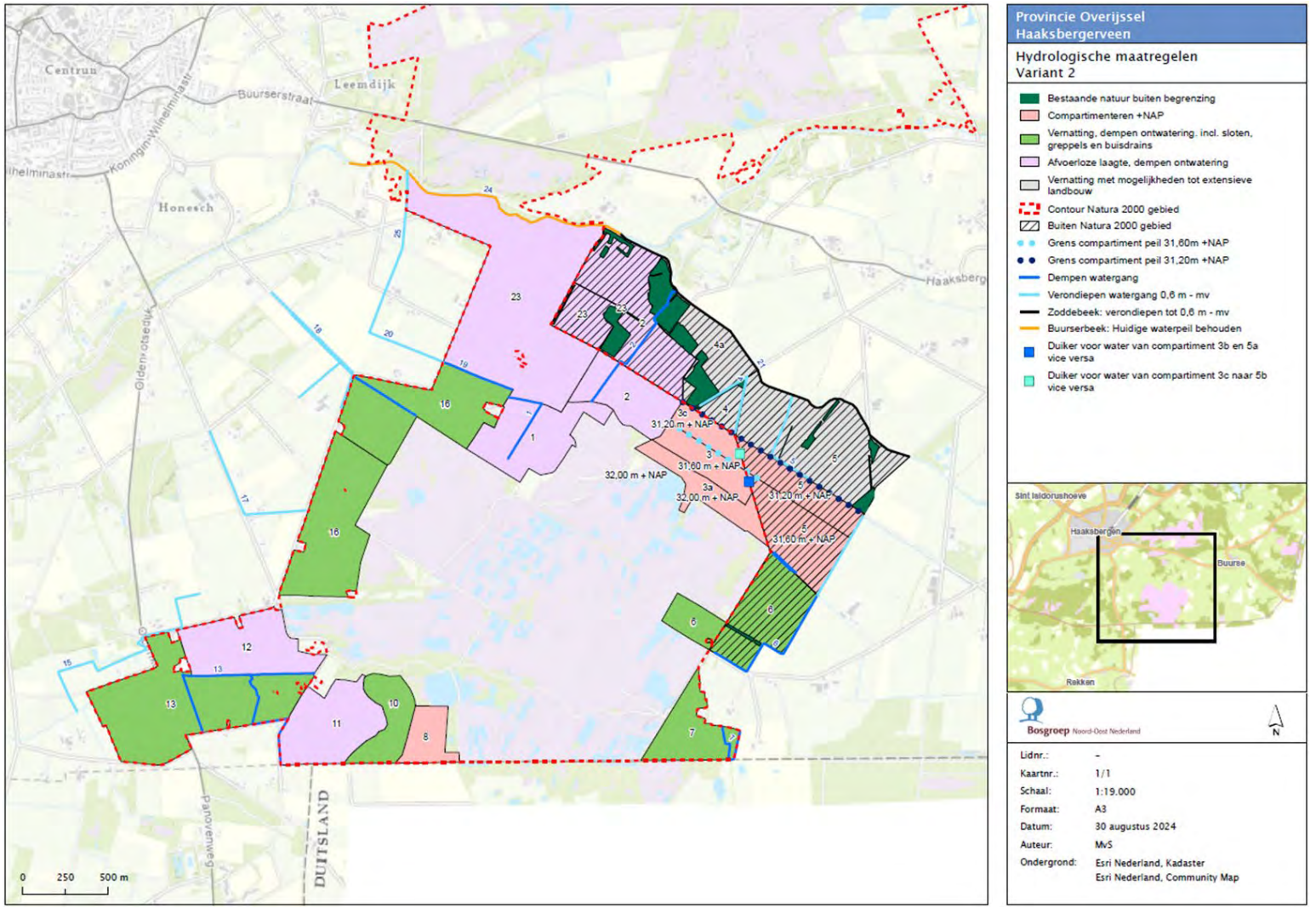
- Invloedsgebied bepalen
  - 500-1000m
  - Dichterbij meer effect
- Maatregelstudie
  - Gevoel bij ‘knoppen’
  - Wat is waar effectief
- Variantenstudie
  - Variant met doelbereik
  - Tussenvariant

provincie Overijssel

GS: tussenvariant als vertrekpunt

- Interne maatregelen + uitwerkingsgebied
- Ook maatregelen buiten uitwerkingsgebied
- Koffiegoot en Duitsland nader onderzoek

Landschapsecologische systeemanalyse (LESA) Koffiegootgebied en Ammeloer Venn

- Onvoldoende kennis functioneren systeem
  - Aanwezige natuurwaarden
  - Bodemopbouw, bodemchemie
  - Grond- en oppervlaktewaterkwaliteit
  - Grond- en oppervlaktewaterkwantiteit
  - Waterstromingen
- Analyse gegevens nodig
  - Om passende maatregelen uit te werken
  - Effecten op natuur én omgeving goed te kunnen voorspellen
- Omgeving informeren en betrekken
  - In overleg nader in te vullen

provincie Overijssel

Vervolgstappen

- Deskundigenteam
  - Hydroloog, ecoloog, landbouwkundige i.s.m. werkgroep gebiedspartijen
  - Nader uitwerken maatregelen en effecten
- Voorkeursvariant eind 2026
  - Ruimte voor aangepaste maatregelen
  - Klimaatrobuust ontwerpen (nat én droog)
  - Mitigatie (opheffen nadelige effecten)
- Omgeving informeren en betrekken
  - Ruimte voor inbreng
  - O.a. veldbezoeken grondeigenaren
- Monitoring
  - Nulmeting
  - Peilbuizenmeetnet uitbreiden

provincie Overijssel

Vragen tot zover?

provincie Overijssel

Aanvullende gebiedsgerichte maatregelen

provincie Overijssel

Aanleiding / Doel

- Veel Natura 2000-gebieden verslechteren door meerdere drukfactoren, waaronder een te hoge stikstof depositie.
- Onzekerheid bij ondernemers. Vergunningverlening ligt grotendeels stil
- Intrekkingsverzoeken zijn kwetsbaar. PAS-melders wachten op legalisatie.

Doel

- Herstel van natuur, perspectief voor ondernemers en een eerste stap richting het doorbreken van het stikstofslot (vergunningverlichting)

provincie Overijssel

Vergunningverlening & vergunningverlichting

- Generieke maatregelen zijn nodig voor een geborgde landelijke emissiereductie. Dit is een noodzakelijke stap voor een houdbaar vergunningenstelsel.
- Aanvullende gebiedsgerichte maatregelen in de directe omgeving van Natura 2000-gebieden zijn op veel plekken nodig voor het halen van natuurdoelen.
- Alleen de combinatie leidt tot vergunningverlening, tot die tijd vergunning verlichting.

NB. Handelen in onzekerheid

provincie Overijssel

Aanpak

- De aanpak bouwt voort op bestaand natuurherstel.
- Aansluiten bij lopende processen.
- We werken van grof naar fijn.
- In samenwerking met partners, ondernemers en omwonenden.
- Perspectief voor ondernemers.
- Concrete maatregelen volgen pas na zorgvuldige processen in de gebieden

provincie overijssel

Stappen

- Samenwerkingsafspraken maken, passend bij lopende gebiedsprocessen
- Aanvullende gebiedsopgave bepalen op basis van een gezamenlijke kennisbasis
- Verkenning: zorgen, wensen en ambities helder, mogelijke maatregelen in beeld
- Planuitwerking: gezamenlijke uitwerking en juridische verankering
- Uitvoering: met instrumentarium en middelen

provincie Overijssel

Hoe helpt dit mij?

Algemeen > Geeft basis voor het afwijzen van handhavingsverzoeken bij PAS-melders en intrekkingsverzoeken

Ondernemers > Ontstaat meer ruimte om vergunningen te verlenen voor ontwikkelingen die bijdragen aan een verdere reductie van emissie.

- Geeft inzicht om als ondernemer in een gebied een meer afgewogen keuze te kunnen maken voor de toekomst

Bewoners > Provinciale bijdrage om toe te werken naar vergunningverlening voor woningbouw en werkgelegenheid

Gebiedprocessen > Eerder zicht op vergunningverlening om koploperprojecten tot uitvoering te brengen.

provincie Overijssel

Vragen tot zover?

provincie Overijssel

Participatie

provincie Overijssel

Doel participatieproces

- Zorgvuldig belangen afwegen:
  verschillende belangen en ideeën vroegtijdig op tafel

- De omgeving constructief betrekken:
  vergroten van betrokkenheid

provincie Overijssel

Wie betrekken we?

Omgeving

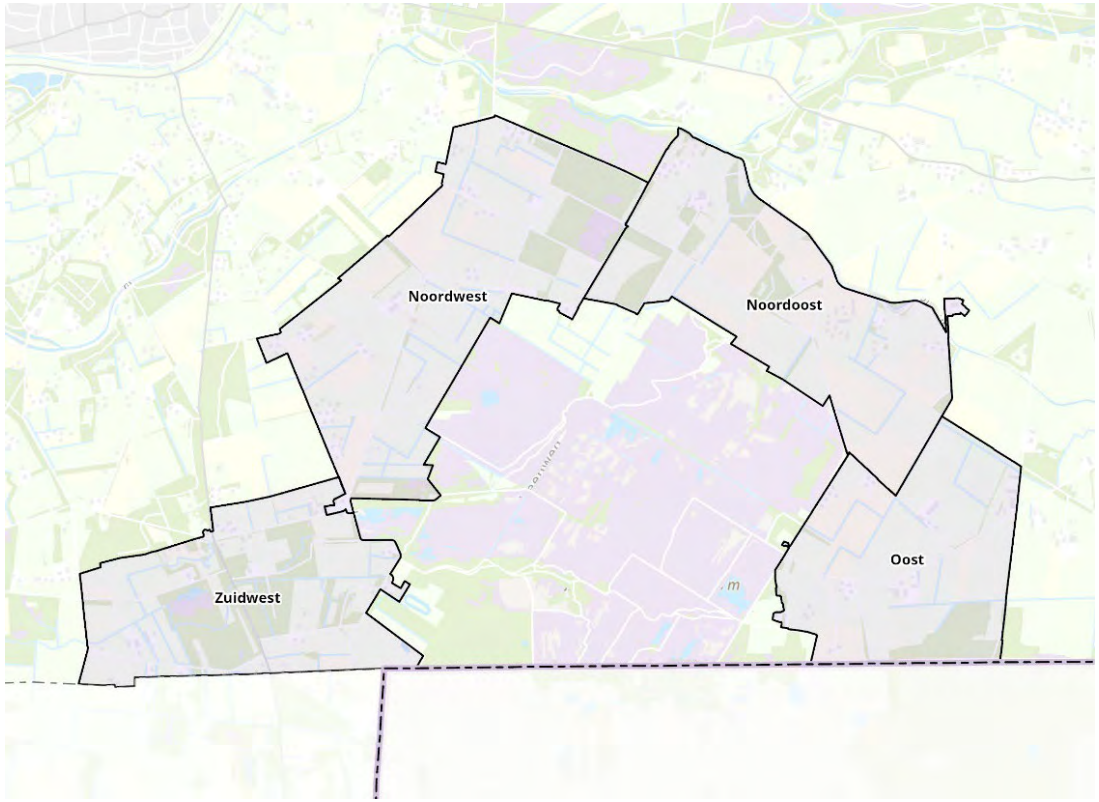
- ±190 omwonenden, agrariërs, grondeigenaren en -gebruikers
- Verdeeld in 4 deelgebieden

Gebiedspartners

- Overheden, terreinbeheerders en belangenorganisaties
- Vertegenwoordigd in werkgroep, projectgroep en BAG

Vereniging Behoud Platteland

- Ontstaan vanuit de omgeving

provincie overijssel

Participatie-invloed

Geen invloed op:

- De wettelijke verplichting om natuurherstelmaatregelen te treffen.

Wel invloed op:

- Alternatieve maatregelen met hetzelfde doelbereik
- De wijze van uitvoering en inrichting
- Praktische oplossingen per perceel of locatie
- Maatregelen om overlast te voorkomen

provincie Overijssel

Weging en terugkoppeling

Weging van de inbreng:

Vertrekpunt is het realiseren van de natuuropgave.

Vervolgens een beoordeling op:

- Sociaaleconomische en ecologische effecten
- Realiseerbaarheid binnen de planning en financiële en juridische kaders
- Mate waarin de inbreng knelpunten oplost of draagvlak vergroot

Terugkoppeling:

- Iedereen krijgt terugkoppeling
- Na afloop komt er een participatieverslag

provincie Overijssel

Participatiemomenten voor de omgeving

- Tijdsplanning onder voorbehoud
- Exclusief communicatiemomenten

provincie Overijssel

Vragen tot zover?

provincie Overijssel

Gespreks-tafels

- Voorstelrondje: met wie zitten we aan tafel?
- Hoe wilt u betrokken worden en wanneer?
- Over welke onderwerpen wilt u meer informatie?
- Aanvullende gebiedsgerichte maatregelen: Wat wilt u ons daarover meegeven?

provincie Overijssel

natura2000haaksbergen@overijssel.nl

provincie overijssel